

Силабус освітнього компоненту
«Інформаційно-комунікаційні і цифрові технології
обробки історичної інформації в наукових
дослідженнях»

Галузь знань: В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
Спеціальність: 9 Історія та археологія
Освітня програма: Історія та археологія
Рівень вищої освіти: Третій (освітньо-науковий)
Рік навчання: 2025-2026
Семестр: 3

Структурний підрозділ	Кафедра історії України, історичний факультет
Викладач:	 <p>ПІБ: Газін Володимир Володимирович Посада: доцент кафедри історії України Науковий ступінь: доктор історичних наук Вчене звання: доцент hvv1969@ukr.net Робоче місце: навчальний корпус №2 (вул. Татарська, 14), кафедра історії України. Профайл викладача: http://histua.kpnu.edu.ua/volodymyr-volodymyrovych-hazin ORCID: https://orcid.org/0000-0001-9456-623X</p>
Лінк на освітній контент дисципліни	
Статус дисципліни	обов'язковий освітній компонент професійної підготовки
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / години	кредити ЄКТС / 90 год.
Мова викладання	Українська
Форми навчання	Очна, заочна.
Політика дисципліни	<p><u>Академічна доброчесність</u>. Очікується, що роботи здобувачів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших здобувачів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. URL: https://integrity.kpnu.edu.ua/</p>

	<p><u>Відвідування занять.</u> Очікується, що всі здобувачі відвідають лекційні та семінарські заняття курсу. Здобувачі мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку вони зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.</p> <p>«Положення про організацію освітнього процесу в КПНУ імені Івана Огієнка»</p> <p>URL: https://drive.google.com/file/d/1ZbMN35h-7ZSJBBOVvL2bTCaLtRbcQA86/view</p> <p><u>Неформальна освіта.</u> Визнання КПНУ ім. І. Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом формальної або інформальної освіти регламентовано «Порядок визнання в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти (нова редакція)».</p> <p>URL: https://drive.google.com/file/d/19GCSM3y-K496gs8RQJp0mO9FjUJumB4T/view</p>
<p>Що будемо вивчати?</p>	<p>Курс «Інформаційно-комунікаційні і цифрові технології обробки історичної інформації в наукових дослідженнях» спрямований на ознайомлення здобувачів ВО третього (освітньо-наукового) ступеня за спеціальністю 9 Історія та археологія з основними засобами сучасних новітніх інформаційних технологій (НІТ) та можливістю їх застосування в історичних наукових дослідженнях; формування навиків використання інформаційних технологій для збору та обробки інформації, інформаційного моделювання; формування теоретичних знань та практичних умінь аспірантів використовувати НІТ у науковій діяльності та практиці викладання історичних дисциплін у ЗВО.</p>
<p>Чому це треба вивчати?</p>	<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології та методи обробки інформації в історичних дослідженнях» є формування ґрунтовних знань та навиків застосування НІТ та технічних засобів для ефективного здійснення наукових досліджень, пов'язаних з пошуком, систематизацією, обробкою інформації, а також формування в аспірантів компетентностей, що дозволяють забезпечити виконання наступних завдань курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • дати аспірантам конкретний матеріал з теорії та методики використання НІТ в процесі наукової роботи та викладацької діяльності у ЗВО; • визначити переваги та перспективи використання НІТ для ефективної обробки інформації в ході здійснення історичних досліджень; • охарактеризувати особливості та типи НІТ, використання яких є доцільним в ході наукової та викладацької діяльності; • проаналізувати можливості використання НІТ для автоматичного збору, обробки та зберігання інформації, здійснення статистичного аналізу даних;

	<ul style="list-style-type: none"> • охарактеризувати методи пошуку інформації в мережі Інтернет, здійснення моніторингу історичних матеріалів; можливості дистанційної обробки даних; • продемонструвати ефективність методів інформаційного моделювання для проведення науково-дослідницьких робіт; • ознайомити аспірантів з методикою здійснення за допомогою НІТ презентацій результатів досліджень.
<p>Яких результатів можна досягнути?</p>	<p>Очікувані результати навчання з дисципліни:</p> <p>ПРН 05 - Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи..</p> <p>ПРН 07 - Розробляти та досліджувати концептуальні та інші моделі педагогічних ситуацій, нових методик, інструментів тощо, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти та у дотичних міждисциплінарних напрямках.</p> <p>ПРН 08 - Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями, широкою науковою спільнотою, суспільством в цілому українською та іноземною мовами результати досліджень, наукові та прикладні проблеми освіти, оприлюднювати результати власних досліджень у наукових публікаціях в провідних вітчизняних і міжнародних наукових виданнях.</p> <p>ПРН 11 - Вміти здійснювати розробку навчально-методичного забезпечення, підготовку та прочитання лекцій; проводити семінарські / практичні заняття, організувати самостійну і індивідуальну роботу студентів, в межах дисциплін, які вони вивчають, а також оцінювати результати їх навчання із застосуванням методів і технологій, які найкраще відповідають цілям оцінювання, змісту і характеру навчальної дисципліни, її окремих складників.</p> <p>ПРН 12 - Виявляти здатність дотримуватись академічної доброчесності в процесі навчання і науково-дослідної роботи через дотримання принципів чесності, чесною праці та навчання і несприйняття плагіату, списування, несанкціонованого використання чужих напрацювань.</p>
<p>Як можна використати набуті знання та уміння?</p>	<p>ОК сприяє формуванню у студентів таких компетентностей:</p> <p>Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері дослідницько-інноваційної і професійної діяльності в галузі історії та археології, що передбачає застосування сучасних теорій, підходів, принципів і методів з історії та археології і професійної практики з обраної спеціальності, та проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення.</p> <p>Загальних компетентностей (ЗК):</p>

	<p>ЗК 03 - Здатність до абстрактного і критичного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення й аналізу наукової інформації з різних джерел</p> <p>ЗК 06 - Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК 08 - Здатність демонструвати значну авторитетність, інноваційність, високий ступінь самостійності.</p> <p>Спеціальні (фахові) компетентності спеціальності (СК):</p> <p>СК 03 - Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні і цифрові технології у професійній і науковій діяльності.</p> <p>СК 05 - Здатність розробляти проекти у сфері історії та археології і управляти ними, презентувати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та іноземною мовами</p> <p>СК 06 - Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері історії та археології і забезпечувати якість виконуваних досліджень та дотримання права інтелектуальної власності.</p> <p>СК 08 - Здатність проводити навчальні заняття за забезпечувати досягнення запланованих результатів навчання з урахуванням індивідуальних особливостей і потреб аспірантів.</p> <p>СК 10 - Здатність здійснювати і розвивати науково-педагогічну й освітню діяльність у закладах вищої освіти (наукових установах) в сфері історії та археології з урахуванням вітчизняного та міжнародного досвіду.</p> <p>СК 11 - Уміння забезпечувати підготовку текстів навчальних і наукових видань, навчально-методичного контенту із забезпечення освітнього процесу.</p>
Зміст дисципліни	<p>1. Вступ. Цифрова трансформація історичної науки. 2. Інформаційно-комунікаційні технології в історичних дослідженнях. 3. Інформаційне та інструментальне забезпечення наукових досліджень. 4. Пошук інформації в рамках роботи над темою наукового дослідження. 5. Інформаційні ресурси доступу та обміну науковою інформацією, системи ідентифікації науковців. Цифрова обробка та аналіз історичних джерел. 6. Використання глобальної мережі інтернет в науковій та освітній діяльності. 7. Візуалізація науково-дослідної інформації. 8. Системи статистичного аналізу даних. 9. Цифрова комунікація та публікація результатів. 10. Електронні технології та засоби навчання.</p>
Методи навчання	<p>Словесні, наочні методи: лекція, розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, мозкова атака, робота з першоджерелами, словниками, посібниками, дидактичними матеріалами та іншими джерелами інформації, робота з інтернетними публікаціями та матеріалами вебсайтів, створення й демонстрування презентацій; технології дистанційного навчання</p>
Інформаційне забезпечення	<p>Основна:</p>

1. **Скінер К.** Людина цифрова. Четверта революція в історії людства, яка торкнеться кожного. Київ : Фабула, 2020.
2. Dropbox. Справочний центр URL : <https://www.dropbox.com/help>
3. Google Академія для молодих дослідників URL : <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3417>
4. Mats Fridlund, Mila Oiva & Petri Paju. Digital Histories Emergent Approaches within the New Digital History. Helsinki : Helsinki University Press, 2020. 360 s.
5. **Афанасьєв А.** Основи наукових досліджень: Навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. Харків : ХНЕУ, 2005. 96с.
6. Бази даних, авторські профайли, імпакт фактор та індекс Хірша. URL : <http://biopolymers.org.ua/DataBase.pdf>
7. **Білоусова Т.** Основи наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Кам'янець-Подільський, 2004. 120с.
8. Інструкція Scopus/ URL : <https://app.box.com/s/ul7irwjaio9dg0o8g88jn4qt77ygo9g7>
9. Інструкція з додавання публікацій в ResearchGate URL : <http://biopolymers.org.ua/RG2.pdf>
10. Інструкція з роботи в Microsoft OneDrive URL : <https://onedrive.live.com/about/uk-UA/support>
11. Інструкція з створення облікового запису і профілю в Google Scholar URL : <http://biopolymers.org.ua/Scholar.pdf>
12. Інструкція зі створення авторського профілю в ResearchGate URL : <http://biopolymers.org.ua/RG1.pdf>
13. Інструкція користувача Mendeley URL : <https://app.box.com/s/7m9ob3aa6p3pzba68jt5>
14. Інструкція як поєднати авторські профілі в Scopus URL : <http://biopolymers.org.ua/Scopus.pdf>
15. Інструкція як створити облікові записи в Orcid і ResearcherID та обмінюватись інформацією URL : <http://biopolymers.org.ua/Orcid.pdf>
16. Інформація про ORCID для науковців URL : <http://orcid.org/sites/default/files/UKR-Researchers.pdf>
17. **Метешкін К. О., Костенко О. Б., Сенчук Т. С.** Інформаційні системи і технології. Харків, 2010. 240 с.
18. **Методи обробки статистичних даних : курс лекцій /** Харків : НУЦЗУ, 2019. 198 с. http://www.univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/4244/L.pdf
19. **Назаровець С. А.** Пошук наукової інформації в мережі Інтернет URL : <http://library.lp.edu.ua/sites/default/files/putivnyk.pdf>
20. **Назаровець С. А.** Унікальні ідентифікатори авторів-науковців: пропозиції, реєстрація, використання URL : <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/2798>
21. Наукометричні дані URL : <http://webometr.kpi.ua/files/data.pdf>
22. **Невлюдов І.Ш., Олександров Ю.М., Андрусевич А.О., Чала О.О.** Основи наукових досліджень: Навч. посібник. Prague, OKTAN PRINT, 2024. 468 с.
23. **Основи інформаційних систем /** За ред. В.Ф.Ситника. Київ : ХНЕУ. 2001. 420с.

24. Основи наукових досліджень. Курс лекцій : навч. посіб. для здобувачів ступеня магістра за спеціальністю 172 Електронні комунікації та радіотехніка. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 89 с. <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/5b92ca46-f2ed-4f5a-b5d1-6a5270dcba54/content>
25. **Приставка П.О., Мацуга О.М.** Аналіз даних: навч. посіб. Донецьк : РВВ ДНУ, 2008. 92 с.
26. **Романчиков В.** Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 254 с.
27. Сучасні методи обробки інформації. Лекції [Електронний ресурс] : навчальний посібник для здобувачів ступеня доктора філософії за освітньою програмою «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / С. О. Цибульник, О. М. Павловський ; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 111 с. URL : <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/b4a8d5de-93bf-4249-9748-7f2bbf0fa959/content>
28. **Тиркусова Н.В.** Аналіз даних : навч. посіб. Суми : СумДУ, 2008. 204 с
29. **Чекаленко Л. Д.** Публічна історія: виклики ХХІ століття : монографія. Київ : Видавничий дім «АртЕк», 2021. 272 с. URL : https://drive.google.com/file/d/1_fNo2Mr8PsWk599f9pU41lxUwDPPBuMF/view?ts=65983567.

Допоміжна література:

1. **Баженов О.Л., Глушковецький А.Л., Газін В.В.** Методологічні трансформації: інтеграція цифрових джерел у традиційні історичні методики. «Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2025. № 12(42). С. 587-601.
2. **Бахрушин В.Є.** Методи аналізу даних: навч. посіб. Запоріжжя : КПУ, 2011. 268 с.
3. **Боздаган'ян М.** Організація оцифрування документів в архівних установах України. Збірник праць молодих науковців Центральноукраїнського національного технічного університету, вип.14, 2024. С. 50-55.
4. **Волохін О. М.** Каталогізація цифрових ресурсів Інтернет : Дублінське ядро метаданих : посіб. Кіровоград, 2003. 70 с.
5. **Газін В., Баженов О.** Сучасний історик в умовах зростання обсягів даних. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: історичні науки.* Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2025. Т. 47. С. 79-91
6. **Горовий В. М., Онищенко О. С.** Особливості розвитку соціальних інформаційних баз сучасного українського суспільства. Київ., 2005. 297 с.

7. **Гуревич Р. С., Кадемія М. Ю.** Інформаційно-телекомунікаційні технології в навчальному процесі та наукових дослідженнях: Навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ і слухачів інститутів післядипломної педагогічної освіти. Вінниця : ООО „Планер”, 2005. 366 с.
8. **Давидова І.** Бази даних як інформаційний продукт // ВКП. 12. 2000. № 1. С. 19-30.
9. **Іванова М.** Бази даних Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2023. Вип. 67. С. 266-276.
10. **Ковтаниук Ю. С.** Роль оцифрування у сучасній системі збереження архівних, бібліотечних і музейних фондів та наданні доступу до їх інформації. URL : www.nbuv.gov.ua/sites/default/files/all_files/202410_artilces_fiel_d_dopmat_files/2024.09.26_kovtaniuk.pdf
11. **Копанєва В.** Бібліотека в системі наукової електронної комунікації // Бібліотечний вісник. 2007. № 5. С. 3-9.
12. **Копанєва В. О.** Архівування «мережевої україніки» // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформаційна діяльність: Проблеми науки, освіти, практики : зб. матеріалів V Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 20-22 трав. 2008 р. Київ, 2008. С. 153-154.
13. **Корніснко А. П.** Електронні інформаційні ресурси бібліотек — на розвиток суспільства // Бібліотечна планета. 2001. № 4. С. 4-5.
14. **Кулешов С.** Електронний документ у системі сучасного діловодства // Архіви України. 2004. № 4-6. С. 50-53.
15. **Ланде Д.В.** OSINT у кібербезпеці : навч. пос. // OSINT у кібербезпеці : навч. пос. Київ: ТОВ "Інжиніринг", 2024. 522 с.
16. **Малюга Н.** Наукові дослідження в бухгалтерському обліку: Навчальний посібник. Житомир : ПП "Рута", 2003. 475 с.
17. **Пінчук Н.С., Галузинський Г.П., Орленко Н.С.** Інформаційні системи і технології в маркетингу. Київ : КНЕУ, 1999. 328 с.
18. Про затвердження Програми оцифрування архівних інформаційних ресурсів на 2022-2025 роки: Наказ Державних архівних служб України №165 від 29.12.2021р. Сайт: Державна архівна служба України. URL: <https://archives.gov.ua/?naDASU=1&s=&from=01.01.2020&to=31.12.2021&num=165>
19. **Святець Ю. А.** Контент-аналіз та компютерні технології його реалізації в історичних дослідженнях. Наукові записки. Острозька академія. Осторг: вид-во Острозької академії, 1999. Т. 2. Ч. 1. С. 71–78.
20. **Святець Ю. А.** Цифрові джерела в дослідницьких практиках істориків: теоретико-методологічний аспект. *Універсум історії та археології Universum Historiae et Archeologiae*. 2019. Vol. 2(27). Issue 1, pp. 47–68
21. **Сухомлин О.** DIGITAL HUMANITIES: цифрова ера у гуманітаристиці. Молодь і ринок. №3-4 (182-183). 2020. С. 157-161. <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/216808/216898>

22. **Толочко С.В., Годунова А.В.** Теоретико-методичний аналіз закордонних практик використання штучного інтелекту в освіті й науці. Вісник науки та освіти. 2023. №7 (13). С. 832-848.
23. **Шемаєва Г. В.** Електронні ресурси бібліотек України в системі наукових комунікацій : монографія. Харків : ХДАК, 2008. 289 с.
24. Що таке Big Data: визначення, приклади та можливості URL : <https://hub.kyivstar.ua/articles/shho-take-big-dat>

Рекомендовані джерела інформації:

1. Інститут Україніки. Міжнародна громадська організація. URL : <http://ukrainica.org.ua/uk>
2. Науково-дослідний інститут українознавства Міністерства освіти і науки України . URL : www.rius.kiev.ua
3. Національний науково-дослідний інститут українознавства. URL : <http://www.libok.net>
4. Офіційний веб-сайт Інституту історії НАН України. URL www.history.org.ua
5. Центр українознавства. URL: <http://uaznavstvo.univ.kiev.ua>
6. Національна бібліотека України імені В.Вернадського. URL : www.nbuv.gov.ua
7. Національна парламентська бібліотека України. URL : www.nplu.kiev.ua
8. Україна – історія держави. URL до журн. : <http://kampot.org.ua/history/default.shtm>
9. Українська Спілка. URL: <http://www.uaweb.org>
10. Науково-просвітницький центр "Українознавство" товариства "Знання" України URL : www.znannya.org.ua/center/ukr.htm
11. Журнал "Українознавство" НДІ українознавства МОН України. URL до журн. : www.ualogos.kiev.ua
12. Посібник з цифрової історії. URL : <https://digihist.lvivcenter.org/posibnik-z-cifrovoyi-istoriyi>
13. Проект електронної бібліотеки давньої української літератури. Українські літописи, хроніки, життя, апокрифи, граматики, лексикони, історично-мемуарна проза, перекладні та поетичні твори, "Слово о полку Ігоревім" тощо. URL: www.litopys.org.ua
14. Науково-дослідний інститут українознавства Міністерства освіти і науки України. URL : www.rius.kiev.ua
15. Освітньо-інформаційний ресурс "Український центр". URL : www.ukrcenter.com
16. Електронна бібліотека української літератури. URL : www.utoronto.ca/elul/Main-Ukr.html
17. Цифрова історична бібліотека. URL : <https://istoriya.com.ua/czifrova-biblioteka/>
18. Цифрова бібліотека історико-культурної спадщини https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_ir/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=COL&P21DBN=ELIB

Обсяг дисципліни (години) та види занять

Очна форма навчання: лекційні заняття (20 год.), семінарські заняття (20 год.), самостійна робота (80 год.).

	Заочна форма навчання: лекційні заняття (8 год.), семінарські заняття (8 год.), самостійна робота (104 год.).																
Система оцінювання результатів навчання	<p>Основними методами контролю відповідно до критеріїв оцінювання знань здобувачів освіти та ефективності засвоєння ними курсу ґрунтується на таких формах участі студентів у освітньому процесі, які підлягають поточному контролю: виступ з основного питання на семінарському занятті, модульна контрольна, самостійна робота (аналітичне завдання). Підсумковою оцінкою є екзамен.</p> <p>Розподіл балів, які отримують студенти</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">Поточний і модульний контроль (60 балів)</th> <th>Екзамен</th> <th>Сума</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="3">Змістовий модуль 2 (60 балів)</td> <td rowspan="3">40 балів</td> <td rowspan="3">100 балів</td> </tr> <tr> <td>Поточний контроль</td> <td>МКР</td> <td>ІНДЗ</td> </tr> <tr> <td>30 балів</td> <td>20 балів</td> <td>10 балів</td> </tr> </tbody> </table>	Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума	Змістовий модуль 2 (60 балів)			40 балів	100 балів	Поточний контроль	МКР	ІНДЗ	30 балів	20 балів	10 балів
Поточний і модульний контроль (60 балів)			Екзамен	Сума													
Змістовий модуль 2 (60 балів)			40 балів	100 балів													
Поточний контроль	МКР	ІНДЗ															
30 балів	20 балів	10 балів															
Критерії оцінювання знань, умінь, навичок студентів на навчальних заняттях	<p>Оцінювання на семінарських заняттях відбувається за 12 бальною системою відповідно до критеріїв визначених «Положенням про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка».</p> <p>HYPERLINK "https://drive.google.com/file/d/1aD_jel-j</p>																
Поточний контроль	Усне опитування, письмовий контроль, перевірка виконання ІНДЗ, модульна контрольна робота																
Підсумковий контроль	Екзамен																
Локація																	